

SXEDIO.51Z

11.8.1920: ΑΛΛΗΛΟΣΥΓΚΡΟΥΟΜΕΝΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΣΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελεθέριος Βενιζέλος δικαιολόγησε τη μη λήψη απόφασης για τη Κύπρο, από το Συνέδριο της Ειρήνης που συνήλθε στο Παρίσι μετά τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο για διαμοιρασμό των κερδών του πολέμου από τους συμμάχους, στο γεγονός ότι το υπουργικό συμβούλιο της Βρετανίας είχε αποφασίσει να μη δώσει την Κύπρο, αλλά υποσχέθηκε ότι θα ανακοινούσε το Κυπριακό τον Νιόμβρη του **1920** σε ένα άλλο ταξίδι του στο Λονδίνο.

Οι Κύπριοι έπαιρναν από τον Βενιζέλο μια άλλη υπόσχεση για τους επόμενους μήνες.

Ο βουλευτής Ν. Κλ. Λανίτης, μέλος της Πρεσβείας των Ελλήνων Κυπρίων, που έμεινε στο Παρίσι μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών και παρίστατο μάλιστα στην αίθουσα της υπογραφής της έγγραφε στο βιβλίο " Η Ελλάς του Νότου" στο οποίο περιλαμβάνονταν οι αναμνήσεις του από τις διάφορες επαφές του:

"Ο γράφων τας γραμμάς ταύτας ευρίσκετο εις την αίθουσαν των Σεβρών κατά την υπογραφήν της ελληνοτουρκικής συνθήκης και του συμφώνου Βενιζέλου-Τιτόνι. Ο κ. Βενιζέλος μετά την υπογραφήν της συνθήκης και του συμφώνου στραφείς προς τον γράφοντα τας γραμμάς ταύτας, είπε μεγαλοφώνως επί παρουσία εξεχουσών προσωπικοτήτων: "Η ένωσις της Κύπρου θα γίνη και θα γίνη συντόμως".

Βραδύτερον ο κ. Βενιζέλος εδήλου εις την Αποστολήν (Κυπριακή Πρεσβεία) εν Παρισίους: "Εχω πολύ κακά νέα διά σας, εβεβαιώθην ότι το υπουργικόν συμβούλιον κατά πλειοψηφίαν απεφάσισεν να μη μας δοθή η Κύπρος".

Δεν ανήκει εις το σύντομον τούτο πληροφορικών τεύχος η έρευνα περί του εάν εξ υπαρχής υπήρχαν ειλημμέναί περί τούτου αποφάσεις ή εάν ενεφυλοχώρησαν γεγονότα και ποία τα οποία επέδρασαν επί του ζητήματος. Εν είναι πάντως βέβαιον, ότι το κόμμα των Φιλελευθέρων και ιδία ο αρχηγός αυτού είχαν τη θέλησιν, αλλ' ουχί την δύναμιν να εφαμόσωσι τας αρχάς των αποδίδοντες την Κύπρον εις την Ελλάδα και ότι το κόμμα των Συντηρητικών είχεν μεν την δύναμιν, αλλά τότε δεν είχε την προς τούτο θέλησιν και ότι η ασταθής κατάστασις των εσωτερικών πραγμάτων της Ελλάδος παρείχεν ευλογοφανείς ενισχύσεις εις τας συντηρητικάς αντιλήψεις επί του ζητήματος.

Η εντύπωσις εν Κύπρω υπήρξεν οδυνηρά. Δεκα πέντε χιλιάδες κυπρίων είχαν βοηθήσει τον συμμαχικόν αγώνα τα προϊόντα της Κύπρου επετάσσοντο, τα δάση της Κύπρου απεκόπτοντο χάριν του αγώνος και η μελάνη των Φιλελευθέρων αγγλικών προκηρύξεων δεν είχαν ακόμα αποξηρανθή".

(Μεταγλώττιση)

"Ο γράφων τις γραμμές αυτές βρισκόταν στην αίθουσα των Σεβρών κατά την υπογραφή της ελληνοτουρκικής συνθήκης και του συμφώνου Βενιζέλου-Τιτόνι. Ο κ. Βενιζέλος μετά την υπογραφή της συνθήκης και του συμφώνου αφού στράφηκε προς τον γράφοντα τις γραμμές αυτές (δηλαδή τον Ν. Κλ. Λανίτη), είπε μεγαλόφωνα στην παρουσία εξέχουσων προσωπικοτήτων: "Η ένωση της Κύπρου θα γίνει και θα γίνει σύντομα".

Βραδύτερα ο κ. Βενιζέλος δήλωνε στην Αποστολή (Κυπριακή Πρεσβεία) στο Παρίσι: "Έχω πολύ κακά νέα για σας, Εβεβαιώθηκα ότι το υπουργικό συμβούλιο κατά πλειοψηφία αποφάσισε να μη μας δοθεί η Κύπρος".

Δεν ανήκει στο σύντομο αυτό πληροφορικό τεύχος η έρευνα για το εάν από την αρχή υπήρχαν ειλημμένα για αυτό αποφάσεις ή εάν ενεφυλοχώρησαν γεγονότα

και ποια, τα οποία επέδρασαν στο ζήτημα. Ενα είναι πάντως βέβαιο, ότι το κόμμα των Φιλελευθέρων και ιδιαίτερα αρχηγός του είχαν τη θέληση, αλλά ουχί τη δύναμη να εφαμόσουν τις αρχές τους αποδίδοντας την Κύπρο στην Ελλάδα και ότι το κόμμα των Συντηρητικών είχε μεν τη δύναμη, αλλά τότε δεν είχε τη θέληση προς τούτο και ότι η ασταθής κατάσταση των εσωτερικών πραγμάτων της Ελλάδας παρείχε ευλογοφανείς ενισχύσεις στις συντηρητικές αντιλήψεις στο ζήτημα.

Η εντύπωση στην Κύπρο υπήρξε οδυνηρή. Δεκα πέντε χιλιάδες κύπριοι είχαν βοηθήσει το συμμαχικό αγώνα τα προϊόντα της Κύπρου επετάσσοντο, τα δάση της Κύπρου αποκόπονταν για χάρη του αγώνα και η μελάνη των Φιλελευθέρων αγγλικών προκηρύξεων δεν είχε ακόμα αποξηρανθεί".

Την επομένη της υπογραφής της συνθήκης των Σεβρών ο Βενιζέλος δεχόταν ένα γηραιό Κύπριο πολιτικό, τον Πασχάλη Κωνσταντινίδη, μέλος της Πρεσβείας των Ελλήνων Κυπρίων που βρισκόταν στο Λονδίνο για προώθηση του ενωτικού τους πόθου. Γνωρίζονταν από πολύ παλιά και ο Βενιζέλος του εξομολογήθηκε ότι δεν μπορούσε να πιέσει τα πράγματα πολύ με τη φίλη Βρετανία, όπως τη χαρακτήρισε, γιατί ήταν πολύ απασχολημένη με άλλα ουσιώδη ζητήματα. Ομως υποσχέθηκε ότι θα ήγειρε το κυπριακό ξανά σε ένα άλλο ταξίδι του.

Η συνάντηση έγινε μια μέρα πριν από τη δολοφονική απόπειρα εναντίον του Βενιζέλου στο Παρίσι από δύο Έλληνες. Μετέδιδε ο Πασχάλης Κωνσταντινίδης στην εφημερίδα της Λευκωσίας "Ελευθερία":

" Εύρον τον κ. Πρόεδρον απαστράπτοντα εκ χαράς και εις άκρον εύχαριν. Μοι προσέφερε κάθισμα παρ' αυτώ και ειπέ:

- Ταξιδεύετε κατ' έτος κ. Πασχάλη;

- Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε. Είχον δε την τιμήν να υποβάλω Υμίν και πέρυσι τα σέβη μου. αλλά, κύριε

Πρόεδρε, η παρουσίασις μου πέρυσιν εγένετο υπό άλλους οiwνούς, παρά εφέτος. Ησαν τότε στιγμαί αγωνίας, ενώ τουναντίον εφέτος, λογίζομαι ευτυχής διότι προσέρχομαι να Σας εκφράσω τα θερμότετα και ειλικρινέστατα συγχαρητήρια μου διά τα τρόπαιά Σας, αληθή τρόπαια. Εδημιουργήσατε Νέαν και Μεγάλην Ελλάδα, ην ωνειροπόλει πάσα Ελληνική ψυχή, και δεν αμφιβάλλω εξ' όσων είδον και εξ' όσων ήκουσα ότι δεν θα βραδύνητε να στήσητε την ενδοξον Ελληνικήν σημαίαν εκεί όπου είναι διαρκώς εστραμμένα τα όμματα παντός Ελληνας. Ερχόμενος εις Παρισίους επεσκέφθην την Κωνσταντινούπολιν. Υπήρξε δε τόσον μεγάλη η χαρά μου και τόσον βεθεία η συγκίνησις μου, ώστε οι οφθαλμοί μου επλημμύρησαν από δάκρυα ότε επεσκέφθην την ανατολικήν παραλίαν, ην διοικεί ο ελληνικός στρατός.

- Μάλιστα, προσθέτει ο κ. Πρόεδρος, ο Βόσπορος αποτελεί μέρος της Κωνσταντινουπόλεως και διοικείται υπό του Ελληνικού Στρατού. Ειργάσθην όλαις δυνάμεσι και δεν θα παύσω εργαζόμενος υπέρ της Ελλάδος...

- Ενθυμούμαι, κύριε Πρόεδρε, ότι ότε πέρυσιν, είχον την τιμήν να παρουσιασθώ προ Υμών, μ' όλας τας αντιξόους τότε περιστάσεις μοι εξεφράσατε την ακράδαντον πεποίθησιν ότι η Ελλάς θα μεγαλώση, και όντως εμεγάλωσε, την αυτήν πεποίθησιν μου εξεφράσατε ενθυμούμαι και διά την ένωσιν της Κύπρου και βασιζόμενος επί της πεποιθήσεως αυτής δεν διστάζω ποσώς να φρονώ ότι οσονούπω θα προσαρτήσητε και την Κύπρον εις το ένδοξον και τετιμημένον ελληνικόν στέμμα.

Συγκεκινημένος προφανώς ο κ. Πρόεδρος είπεν:

- Εστέ βέβαιος, εστέ βεβαιος, κ. Πασχάλη, ότι η Κύπρος είναι ιδική μας. Διαβεβαιώσατε περί τούτου τους συμπατριώτας σας όταν επανέλθητε εκεί εις την ωραίαν Νήσον σας. Εσκέφθην ότι δεν έπρεπε να πιέσω την στιγμήν αυτήν το ζήτημα, διότι εύρον την ενδιαφερομένην Φίλην Δύναμιν (Βρετανία) απησχολημένην σφόδρα με δύο μεγάλα και ουσιώδη δι'

αυτήν ζητήματα...

Ελπίζω ότι δεν θα είναι μακράν η αναβολή της λύσεως του Κυπριακού ζητήματος. Τον Νοέμβριον θα επανέλθω εις Αγγλίαν. Δύναται η Κυπριακή Αποστολή να αναχωρήση. Επί του παρόντος δεν έχει τι να γίνη".

(Μεταγλώττιση)

" Βρήκα τον κ. Πρόεδρο να απαστράπτει από χαρά και πολύ εύχαρη. Μοι προσέφερε κάθισμα κοντά του και είπε:

- Ταξιδεύετε κάθε χρόνο κ. Πασχάλη;

- Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε. Είχα δε την τιμήν να υποβάλω σε Σας και πέρσι τα σέβη μου. αλλά, κύριε Πρόεδρε, η παρουσίαση μου πέρσι έγινε υπό άλλους οίωνους, παρά φέτος. Ηταν τότε στιγμές αγωνίας, ενώ αντίθετα φέτος, θεωρούμαι ευτυχής διότι προσέρχομαι να Σας εκφράσω τα θερμότερα και ειλικρινέστατα συγχαρητήρια μου για τα τρόπαιά Σας, αληθινά τρόπαια. Δημιουργήσετε Νέα και Μεγάλη Ελλάδα, την οποία ονειροπολούσε κάθε Ελληνική ψυχή, και δεν αμφιβάλλω απ'όσα είδα και απ'όσα άκουσα ότι δεν θα καθυστερήσετε να στήσετε την ένδοξη Ελληνική σημαία εκεί όπου είναι διαρκώς στραμμένα τα μάτια κάθε Έλληνα. Ερχόμενος στο Παρίσι επισκέφθηκα την Κωνσταντινούπολη. Υπήρξε δε τόσο μεγάλη η χαρά μου και τόσο βεθειά η συγκίνηση μου, ώστε οι οφθαλμοί μου πλημμύρησαν από δάκρυα όταν επισκέφθηκα την ανατολική παραλία, την οποία διοικεί ο ελληνικός στρατός.

- Μάλιστα, προσθέτει ο κ. Πρόεδρος, ο Βόσπορος αποτελεί μέρος της Κωνσταντινούπολης και διοικείται από τον Ελληνικό Στρατό. Εργάσθηκα με όλες τις δυνάμεις και δεν θα παύσω εργαζόμενος υπέρ της Ελλάδας...

- Ενθυμούμαι, κύριε Πρόεδρε, ότι όταν πέρσι, είχα την τιμή να παρουσιασθώ ενώπιον Σας, με όλες τας αντίξοες τότε περιστάσεις μου εκφράσατε την

ακράδαντη πεποίθηση ότι η Ελλάδα θα μεγαλώσει, και όντως μεγάλωσε, την ίδια πεποίθηση μου εκφράσετε ενθουμούμαι και για την ένωση της Κύπρου και βασιζόμενος στην πεποίθηση αυτή δεν διστάζω καθόλου να φρονώ ότι σύντομα θα προσαρτήσετε και την Κύπρο στο ένδοξο και τετιμημένο ελληνικό στέμμα.

Συγκινημένος προφανώς ο κ. Πρόεδρος είπε:

- Να είστε βέβαιος, να είστε βεβαιος, κ. Πασχάλη, ότι η Κύπρος είναι δική μας. Διαβεβαιώσετε γι' αυτό τους συμπατριώτες σας όταν επανέλθετε εκεί στην ωραία Νήσο σας. Σκέφθηκα ότι δεν έπρεπε να πιέσω την στιγμή αυτή το ζήτημα, διότι βρήκα την ενδιαφερομένη Φίλη Δύναμη (Βρετανία) απασχολημένη σφοδρά με δύο μεγάλα και ουσιώδη γι' αυτήν ζητήματα...

Ελπίζω ότι δεν θα είναι μακριά η αναβολή της λύσης του Κυπριακού ζητήματος. Τον Νοέμβριο θα επανέλθω στην Αγγλία. Μπορεί η Κυπριακή Αποστολή να αναχωρήσει. Επί του παρόντος δεν έχει τι να γίνει".

Ενώ η λύση φαινόταν μακριά ακόμα η Πρεσβεία έπαιρνε τη σύμφωνη γνώμη της Επικουρικής Επιτροπής από τη Λευκωσία ότι έπρεπε να επανέλθει στην Κύπρο. Ο Τοποτηρητής τηλεγραφούσε στον Αρχιεπίσκοπο:

"Αφού ομοφώνως τα μέλη της Κυπριακής Αποστολής κρίνουσιν ενδεδειγμένην την προσωρινήν επάνοδον, και εγγύτερον των πραγμάτων ευρισκόμενα, η πλειονοψηφία των μελών της Επικουρικής δεν έχει αντίρρησιν".

Όμως οι δηλώσεις του Βενιζέλου προς τον Πασχάλη Κωνσταντινίδη, αφού εξετάστηκαν στην Κύπρο, κρίθηκαν ως ευνοϊκές και ο Τοποτηρητής και Πρόεδρος της Επικουρικής Επιτροπής Μητροπολίτης Πάφου Ιάκαβος, συμβούλευσε τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλον να παραμείνει για λίγο ακόμα στο Λονδίνο σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της 22/4 Σεπτεμβρίου 1920 (Μεταγλώττιση):

" Πληροφορούμεθα όμως ότι ο Σ. Τοποτηρητής απέστειλε βραδύτερο και άλλο τηλεγράφημα προς τον

Μ. Αρχιεπίσκοπο, με το οποίο διερμηνεύεται η γνώμη μελών της Επικουρικής και πολλών εγκρίτων πολιτών, όπως παραμείνει στο Λονδίνο ο Μ. Αρχιεπίσκοπος με ένα μέλος της Αποστολής ή στην ανάγκη και μόνος μέχρις επανόδου στο Λονδίνο του κ. Βενιζέλου κατά το Νοέμβριο, οπότε θα διαπραγματευθεί το Κυπριακό ζήτημα, ως ο κ. Πρόεδρος δήλωσε τούτο σαφώς στον κ. Πασχάλη Κωνσταντινίδη σε συνέντευξη του κατά τις 11 Αυγούστου και η οποία δημοσιεύθηκε στο πορηγούμενο φύλλο της "Ελευθερίας".

Η Κυπριακή Πρεσβεία, απογοητευμένη από τη στάση των Αγγλων έστειλε μια νέα επιστολή στο βρετανό πρωθυπουργό Λοϊδ Τζιορτζ, ο οποίος είχε αρνηθεί να της δώσει οποιαδήποτε απάντηση και άρχισε τις προετοιμασίες για επιστροφή στην Κύπρο.

Ανέφερε η Πρεσβεία στην τελευταία επιστολή της στο βρετανό πρωθυπουργό στις 13 Αυγούστου 1920:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 13 Αυγούστου 1920

" Εξοχώτατε,

Λαμβάνομεν την τιμήν να επιβεβαιώσωμεν επιστολήν μας της 3 Ιουνίου 1920 ή μη απάντησις εις την οποίαν τολμώνεν να πιστεύωμεν οφείλεται εις το γεγονός ότι η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος ήτο πλήρως αποησχολημένη με τόσο σοβαρά εσωτερικά και εξωτερικά ζητήματα.

Επιβεβαιούντες την επιστολήν ημών εκείνην τρέφομεν την πεποίθησιν ότι θα μας επιτραπή να εκφράσωμεν την ελπίδα ότι τώρα, ότε η Τουρκική συνθήκη υπεγράφη, η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος, θα ευδοκήση να ανακουφίση την ζωηράν ανησυχίαν και τον πόνον των Ελλήνων κυπρίων, αναγγέλλουσα όσον το δυνατόν ενωρίτερον την παραχώρησιν της Νήσου εις την μητέρα αυτής Πατρίδα- Ελλάδα.

Εχομεν την τιμήν να διατελώμεν της Υμετέρας Εξοχότητος ευπειθείς θεράποντες

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Ο Κύπρου ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Θ. ΘΕΟΔΟΤΟΥ

Φ. ΖΑΝΝΕΤΟΣ
Ν. ΚΛ. ΛΑΝΙΤΗΣ
Ν. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Πρός την Αυτού εξοχότητα
David Lloyd George
Πρωθυπουργόν της Μ. Βρετανίας
10 Downing Street, Whitehall, S.W.1

(Μεταγλώττιση)

ΛΟΝΔΙΝΟ 13 Αυγούστου 1920

" Εξοχότατε,

Λαμβάνουμε την τιμή να επιβεβαιώσουμε επιστολή μας της **3 Ιουνίου 1920** ή μη απάντηση στην οποία τολμούμεν να πιστεύουμε οφείλεται στο γεγονός ότι η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητος ήτα πλήρως αποησυχολημένη με τόσο σοβαρά εσωτερικά και εξωτερικά ζητήματα.

Επιβεβαιούντες την επιστολήν μας εκείνη τρέφουμε την πεποίθηση ότι θα μας επιτραπεί να εκφράσουμε την ελπίδα ότι τώρα, οπότε η Τουρκική συνθήκη υπεγράφη, η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητος, θα ευδοκήσει να ανακουφίσει την ζωνρή ανησυχία και τον πόνο των Ελλήνων κυπρίων, αναγγέλλουσα όσο το δυνατό νωρίτερα την παραχώρηση της Νήσου στη μητέρα Πατρίδα της Ελλάδα.

Τα μέλη της Πρεσβείας Φίλιος Ζαννέτος και Ν. Κλ. Λανίτης αναχώρησαν για τη Κύπρο από το Παρίσι επιστρέφοντας στην Κύπρο, ενώ τα άλλα μέλη της (Θ. Θεοδότου, Ν. Πασχάλης και Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος έμειναν για λίγο ακόμη στη βρετανική πρωτεύουσα.